

Rondzendbrief 9 mei 2020

‘Want zondag is het Moederdag’

Het zit er alweer op, dit is de laatste aflevering over Moeders in de Bijbel. In de aanloop naar wat toch waarschijnlijk wel een heel bijzondere moederdag gaat worden, hebben we al vijf bijzondere vrouwen ontmoet, en dan komt er vandaag nog één bij. Het verhaal van deze moeder is, zoals ik gisteren al gezegd heb, nogal tegengesteld aan het verhaal van Rizpa. Dat verhaal staat zo ongeveer aan het eind van de twee boeken Samuel, het verhaal van vandaag staat aan het begin ervan, in 1 Samuel 1. Het gaat vandaag over ...

Hanna

Het wordt een beetje saai, maar ook Hanna deelt haar man met een andere vrouw, Pennina geheten. De man van deze vrouwen heet E'lkana, één van de weinige oprecht vrome joden van zijn tijd. Met het godsdienstig leven was het toen bepaald slecht gesteld. De hogepriester Eli had twee zonen, Hofni en Pinehas, die door en door corrupt waren, en rijk werden van alle offergaven in de tempel. En Eli had totaal geen gezag meer over deze zonen. E'lkana ging jaarlijks met zijn vrouwen en kinderen naar de tempel om te offeren. Een deel van de offerdieren werd geofferd aan de Allerhoogste, een deel was bestemd voor de priesters, en een deel kon gebruikt worden voor de offermaaltijd. Elk jaar kreeg Hanna de mooiste stukje vlees, want Hanna was de lievelingsvrouw van E'lkana. En elk jaar was dat reden voor Pennina om haar mede-echtgenoot te pesten. Want zij had kinderen, maar Hanna niet. En zo lag er elk jaar, en misschien wel elke dag een waas van verdriet over het leven van Hanna; en echt feesten hoefde van haar niet.

Natuurlijk wist E'lkana van het verdriet van Hanna over haar kinderloosheid, en op enig moment zegt hij – om haar te troosten –: ‘Ben ik u niet beter dan 10 zonen?’ Of haar dat echt getroost had, weet ik niet, maar ik weet wel dat ze direct na deze woorden, althans in het verhaal, naar de tempel ging om te huilen en te bidden.

Daar zat de hogepriester Eli op een stoeltje toe te kijken, toen Hanna kapot van verdriet en in tranen tegen de Allerhoogste zei: ‘Heb toch medelijden met mij, schenk mij een zoon, en ik zal hem aan u teruggeven.’ Eli dacht dat ze dronken was, en dat zegt nogal wat. Kennelijk werd bidden daar aangezien voor dronkenschap; dan ben je als geloofsgemeenschap wel heel ver bij je wortels vandaan!

Hanna vertelt dat ze veel verdriet heeft, en dat ze daarom tot God bidt. Hoewel Eli geen idee heeft waar ze voor gebeden heeft, belooft hij haar dat God haar gebed zal verhoren.

En dat gebeurt dan ook: toen ze eenmaal terug thuis waren ‘sliep E'lkana met zijn vrouw

Hanna' (1 Sam. 1: 19) en ze werd zwanger. Hun zoon heet Samuël, want, zo zegt Hanna: 'Ik heb hem aan de HEER gevraagd.' Letterlijk staat er: de Naam van God. Opmerkelijk: de moeder geeft haar kind een naam; meestal lezen we dat van de vaders!

Ze gaat de jaren na de geboorte van Samuël niet mee naar het jaarlijkse offerfeest in de tempel, want ze wil de periode van borstvoeding afwachten. Toen dat eenmaal zo ver was, nam ze Samuël mee naar de tempel en gaf hem over aan Eli, zoals ze een paar jaar eerder aan God beloofd had.

En dan, dan zingt ze een lied, dat we tot op de dag van vandaag kennen. Nou ja, bijna dan. Ze zingt het Lied van Hanna (1 Sam. 2: 1 - 10), en dat lijkt inhoudelijk sprekend op de Lofzang van Maria (Luk. 1: 46 - 55). Je zou die twee teksten eens naast elkaar moeten houden. Weet je wat, [kijk hier maar](#).

Dus dat lied ging niet zozeer over haar vreugde vanwege haar zwangerschap, of bij de geboorte van Samuël, nee, ze zong dat lied, toen ze haar zoontje bij Eli had afgeleverd, en weer zonder dat jochie naar huis ging. Geen tranen, geen verdriet, maar vreugde, vreugde, louter vreugde. Ik denk dat er niet veel moeders zijn die zich hierin herkennen.

En elk jaar gaat ze met E'lkana (van Pennina horen we niets meer) naar het offerfeest. En behalve de offerdieren brengt Hanna ook ieder jaar een nieuwe mantel, een nieuw priesterkleed voor Samuël mee. Moederliefde in de kleding! Dát herkennen velen onder ons waarschijnlijk weer wel!

En dan stijgt de vruchtbaarheid van Hanna tot voor haar onverwachte hoogten: ze krijgt nog vijf kinderen: drie zonen en twee dochters. En vervolgens vernemen we niets meer van haar. Nooit lezen we, dat Samuël zich voor raad of gezinshereniging naar Rama begaf om zijn moeder te ontmoeten, nooit. We weten ook niet wanneer ze gestorven is, misschien kort na de geboorte van haar jongste kind. Dat weten we niet, maar het zou kunnen. Dan was ze nog jong toen ze overleed. Maar misschien is ze ook wel heel oud geworden, en dan is het toch raar dat die zoon die door haar aan de dienst van God is gewijd, zijn lieve moeder nooit opzoekt!

Mooie verhalen, maar ook veel vragen. Je zou er een forse boom over op kunnen zetten: Kun je God chanteren? Zo van: 'Als u mij een zoon geeft, dan doe ik iets voor u terug?' In onze tijd (bijvoorbeeld) 'Als u mij geneest van die vreselijke ziekte die ik heb, dan zal ik zorgen dat mijn dochter in de zorg gaat werken?' Ik heb hier nogal veel moeite mee, hoe bijbels het verhaal ook is.

En dan de relatie moeder-zoon, daar lees je dus niets over. Jozef was de lieveling van Jakob, en Jakob was weer de oogappel van zijn moeder Rebekka. Waarom, waarom weten we niets over de verhouding tussen één van de belangrijkste profeten/richters van het Oude Testament en zijn moeder, terwijl die er door haar gebeden nu juist voor gezorgd heeft, dat er een nieuwe geestelijk leider in Israël zou komen?

Vragen, vragen. Maar er is wel een bekend thema: alle grote leiders en game changers in de Bijbel hebben moeders met vruchtbaarheidsproblemen gehad. De kinderloosheid waarmee ze te kampen hadden, heeft ze getekend, totdat het verlossende moment kwam, en zich nieuw leven aandiende. Eerst de diepte in, dan is de vreugde daarna des te groter.

Was zij een goede en inspirerende moeder? Ik denk het wel. Ze heeft haar zoon van jongs af aan nadrukkelijk op het spoor gezet van het werk in Gods dienst. En daar kunnen we allemaal veel van leren.

Was Samuël een goede zoon? Ik weet het niet, maar het feit dat we in de verhalen die aan hem toegeschreven zijn (1 en 2 Samuël) niets over zijn moeder lezen, vind ik tekenend.

En voor moeders en hun kinderen, op deze dag voor Moederdag: Wat gaan we samen betekenen in het Koninkrijk van God, zoals dat zich vandaag de dag aan ons voordoet? Wat vinden wij van de drive, de motivatie van Hanna, en kunnen we daar iets mee?

Ter afsluiting

Ik heb er heel veel genoeg aan beleefd om deze 'Moeders uit de Bijbel' over het voetlicht te krijgen, bekende moeders, maar ook heel onbekende vrouwen. Ik zou nog heel veel verhalen kunnen vertellen over al die andere, ook vaak naamloze moeders in de Bijbel, en misschien komt dat nog wel een keer. In de genealogieën, de geslachtsregisters lees je honderden keren: en hij (een man natuurlijk) verwekte een zoon. Bijna nergens wordt de naam van de moeder genoemd in die lijsten. We moeten het dan ook hebben van de verhalen, die los van deze lijsten staan.

Voor alle moeders: ik hoop dat jullie veel inspiratie hebben mogen ontleen aan deze verhalen, en ik wens jullie, mede daarom, een heel bijzondere Moederdag!

Ds. Jan de Visser (getrouwd met een moeder!)